

Το Μνημόνιο στην παιδεία: τα παιδιά-λάστιχα και άλλα κατορθώματα

του Σταύρου Παναγιωτίδη

«Και αν το Μνημόνιο δεν είναι λάθος;». Έτσι ξεκινά προηγούμενο άρθρο του barikat και η ερώτηση αυτή εμπεριέχει την απάντηση. Η πολιτική της λιτότητας που υλοποιείται με τα Μνημόνια δεν είναι απλώς μια σειρά λογιστικών πράξεων και περικοπών, δεν είναι μόνο ένα σχέδιο εξοικονόμησης πόρων, ένα σχέδιο που τελικά “δεν βγαίνει”, γιατί το χρέος αυξάνεται. Αντιθέτως, η λιτότητα είναι ένα εξαιρετικά επιτυχημένο εργαλείο για να υλοποιηθεί μία συνολική αλλαγή του κοινωνικού οικοδομήματος και του τρόπου λειτουργίας του και να προκύψει ένα νέο σημείο ισορροπίας των κοινωνικών δυνάμεων. Μέσω των πολιτικών λιτότητας και του εκβιασμού της Τρόικας επιβάλλονται αλλαγές που και τα προηγούμενα χρόνια οι κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις ήθελαν αλλά δεν μπορούσαν να υλοποιήσουν: στις εργασιακές σχέσεις, στα ασφαλιστικά δικαιώματα, στην φορολογική πολιτική, στις πολιτικές και κοινωνικές ελευθερίες, στη λειτουργία του κοινοβουλίου, στη διάκριση των εξουσιών, παντού.

Μετά τα εργασιακά, το πεδίο όπου έχουν γίνει οι μεγαλύτερες τομές, οικονομικές και θεσμικές, και όπου ο πραγματικός σκοπός των μέτρων γίνεται πιο σαφής, είναι η Παιδεία. Με το σκεπτικό λοιπόν που παρουσιάσαμε πριν, ας δούμε ποιες είναι αυτές οι τομές και που αποσκοπούν, πέρα από την “περικοπή εξόδων” και τη διασφάλιση του -περίφημου και φανταστικού- “πρωτογενούς πλεονάσματος”.

“Δη δει χρημάτων”: υλικές και έμψυχες περικοπές

Εκεί όπου πρώτα από όλα διαγράφεται το νέο τοπίο της δημόσιας εκπαίδευσης είναι ο προϋπολογισμός της. Η δημόσια χρηματοδότηση μειώθηκε το διάστημα 2009-2014 κατά 35,5% και σχεδιάζεται μείωση της κατά 47% ως το 2016. Έπεσε έτσι στο 2,51% του ΑΕΠ το 2013 και θα φτάσει στο 2,15% το 2016. Ενδεικτικά, ο μέσος όρος των αντίστοιχων δαπανών στην Ευρώπη βρίσκεται σχεδόν στο 5% του μέσου ΑΕΠ.1

Στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση έκλεισαν από το 2011 πάνω από 1.200 σχολεία και 120 Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ). Για το 2014 προβλέπονται 1676 νέες συγχωνεύσεις σχολείων. Μαζί τους καταργήθηκαν πολύτιμες υποστηρικτικές δομές (ενισχυτική διδασκαλία, σχολικές βιβλιοθήκες, συμβουλευτικοί σταθμοί και δομές Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ενώ το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο δεν θα λειτουργήσει ούτε το 2014), σε μια προσπάθεια να εξοικειωθούν οι πολίτες με την ιδέα ότι το κράτος θα προσφέρει δωρεάν μόνο τα απολύτως απαραίτητα. Για τα υπόλοιπα ή πληρώνεις ή απλώς τα στερείσαι.

Και αφού έχουμε πια τόσο λίγα σχολεία, τι να τους κάνουμε τους εκπαιδευτικούς; Και στις δύο βαθμίδες λοιπόν απολύθηκαν 10.000 αναπληρωτές αποκαλύπτοντας σε τι αποσκοπούσε αυτός ο θεσμός: να υπάρχουν άνθρωποι που ενώ καλύπτουν πάγιες ανάγκες, να βρίσκονται σε ομηρεία πελατειακών δικτύων και επιπλέον να μπορούν να “απολυθούν” ανά πάσα στιγμή, παρακάμπτοντας την συνταγματική απαγόρευση για απολύσεις στο δημόσιο.2

Έτσι, έχουμε συνολικά 30.000 λιγότερους εκπαιδευτικούς, δηλαδή μείωση κατά 30% από το 2010.3

Και επειδή προφανώς και πάλι τους έβρισκαν πολλούς, οι κυβερνητικοί ιθύνοντες έστειλαν με υποχρεωτική μετάταξη 5.000 εκπαιδευτικούς στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και σε διοικητικές θέσεις. Τα κενά, λοιπόν, καλύπτονται εκ των έσω, διαμοιράζοντας το ελλιπές προσωπικό. Και παράλληλα, αυξάνεται ο αριθμός των μαθητών ανά τμήμα από 25 στους 30 και γίνονται υποχρεωτικές μετακινήσεις μαθητών σε άλλα σχολεία, ώστε να βγαίνουν λιγότερα τμήματα που θα χρειάζονται και λιγότερους καθηγητές.

Συνολικά για τους εκπαιδευτικούς και των δύο βαθμίδων οι ετήσιες αποδοχές μειώνονται από 22% έως και 45% για τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς. Ο εισαγωγικός μισθός είναι 640 ευρώ (από 1070) και ο καταληκτικός 1400 ευρώ (από 1600) καθαρά. Μεγάλες μειώσεις γίνονται και στις συντάξεις και το εφάπαξ. Και επειδή δεν έφταναν αυτά, το ωράριο των εκπαιδευτικών αυξάνεται κατά δύο ώρες. “Σιγά το πράγμα”, θα πει κανείς. “Τι είναι δύο ώρες παραπάνω δουλειά, αν είναι να διασφαλίσεις έτσι τη θέση σου; Άλλωστε, όλοι πρέπει να κάνουμε θυσίες”. Μόνο που εξαιτίας αυτών των δύο παραπάνω ωρών, όχι απλώς δεν γίνονται νέες προσλήψεις, αλλά χιλιάδες εν ενεργεία εκπαιδευτικοί χαρακτηρίζονται ως υπεράριθμοι και μπαίνουν σε υποχρεωτική κινητικότητα! Υποχρεώνονται δηλαδή να μετατεθούν οπουδήποτε στην Ελλάδα, διαλύοντας οικογενειακούς προγραμματισμούς, προβαίνοντας σε «εκτός έδρας» έξοδα (ενοίκια, καύσιμα κλπ) και σε μια σειρά μετακινήσεων σε μέχρι και 4 διαφορετικά σχολεία εβδομαδιαίως, προκειμένου να συμπληρώσουν το νέο τους ωράριο. Δηλαδή, η «εξοικονόμηση» περίπου 215.000.000 ευρώ (είπαμε, πρέπει να μας βγει το “πρωτογενές πλεόνασμα”) προκύπτει από την απώλεια θέσεων εργασίας και την οικογενειακή ταλαιπωρία των εκπαιδευτικών. Και φυσικά, για να υποστηριχτούν όλα αυτά επιστρατεύεται η ισοπεδωτική προπαγάνδα για τους τεμπέληδες εκπαιδευτικούς και αποκρύπτεται ότι ο μέσος χρόνος εργασίας του κλάδου στις χώρες της Ευρώπης είναι 18,5 ανά εβδομάδα, όσος δηλαδή ήταν ως τώρα και ο μέσος όρος στην Ελλάδα.

Μια θεσμική αλλαγή: το κουβάρι αρχίζει να ξετυλίγεται

Ας δούμε τώρα τι άλλα μέτρα συνοδεύουν τις περικοπές. Για να καταλάβουμε έτσι ότι στην πραγματικότητα δεν τις συνοδεύουν απλώς, αλλά είναι αυτά ο βασικός πολιτικός στόχος, αφού αλλάζουν το πλαίσιο της εκπαίδευσης. Και το νέο αυτό πλαίσιο περιέχει πολύ περισσότερα ταξικά φίλτρα και αποσκοπεί στο σπάσιμο του “ταμπού” της δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης, στο να αποδεχτούν δηλαδή οι πολίτες πως το κράτος δεν είναι υποχρεωμένο να τους εξασφαλίζει πρόσβαση σε ποιοτική δωρεάν εκπαίδευση, όπως αντιστοίχως πως πρέπει να πληρώνουν για να εξετάζονται και να νοσηλεύονται σε δημόσια νοσοκομεία. Αλλά πάνω από όλα, το νέο πλαίσιο στοχεύει στο να εμπεδωθεί απολύτως το μοντέλο του ελαστικού εργαζόμενου, χωρίς δικαιώματα και απαιτήσεις. Είπαμε, κάποιιο κάνουν την κρίση ευκαιρία, με τον δικό τους τρόπο και για τα δικά τους συμφέροντα.

Έτσι λοιπόν, μέσα σε όλα αυτά τα μέτρα “δημοσιονομικής πειθαρχίας” βρήκε το υπουργείο την ευκαιρία να αλλάξει το εξεταστικό σύστημα στα Λύκεια για το απολυτήριο και την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Έτσι, θεσπίζονται πλέον πανελλήνιες εξετάσεις από την Α΄ Λυκείου, φτάνοντας συνολικά στις τρεις τάξεις τα 39 μαθήματα. Το αποτέλεσμα είναι αυτονόητο και θα προκύψει από τον κανόνα του ανταγωνισμού μεταξύ των μαθητών: τα φροντιστήρια θα αρχίζουν πλέον από την Α΄ Λυκείου.4

Οι συνέπειες; Για όσες οικογένειες το αντέχουν, ακόμη μεγαλύτερα ιδιωτικά έξοδα. Από τους υπόλοιπους, που πλέον είναι οι περισσότεροι, πολλοί δεν θα μπου καν στον κόπο να συνεχίσουν την εκπαίδευση μετά το Γυμνάσιο, για αυτό και αναμένεται μεγάλη αύξηση της μαθητικής διαρροής, φτάνοντας μέχρι και το ένα τρίτο των μαθητών.⁵ Ήδη, σήμερα είναι η πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας μετά τη Μεταπολίτευση, που μειώθηκε ο αριθμός των κατόχων απολυτηρίου Λυκείου.

Αξίζει εδώ να σημειώσουμε πως στην αιτιολογική έκθεση του σχετικού νόμου ο -καθηγητής σε πανεπιστήμιο κοινωνικών επιστημών- υπουργός παιδείας, αποδίδει την μαθητική διαρροή στο ότι κάποια παιδιά απλώς δεν προσπαθούν αρκετά, αδιαφορούν και τεμπελιάζουν, ουσιαστικά στο ότι “δεν παίρνουν τα γράμματα”. Και πως γίνεται όμως, τα παιδιά που δυσκολεύονται περισσότερο να ανταποκριθούν να προέρχονται κατά συντριπτική πλειονότητα από αδύναμα οικονομικά στρώματα και υποβαθμισμένες περιοχές; Δεν παίζει αυτό κανένα ρόλο για τον υπουργό με την νεοφιλελεύθερη σκέψη; Ή μήπως θα γυρίσουμε σε αντιλήψεις του 18ου αιώνα πως οι φτωχοί είναι φτωχοί επειδή είναι χαζοί; Μήπως θα πρέπει να δούμε τους φτωχότερους σαν εχθρούς; Μα ναι, εκεί είναι το θέμα! Γιατί όταν η αιτιολογική έκθεση του νόμου λέει πως “Ορισμένοι μαθητές λόγω του ότι δεν διαθέτουν την προαπαιτούμενη γνωστική επάρκεια νοιώθουν μειονεκτικά, αλλά και εκτός αυτού παρακωλύουν την απρόσκοπτη μάθηση των άλλων, φαινόμενο το οποίο στις μέρες μας έχει πάρει διαστάσεις και πρέπει να μας προβληματίσει”, χωρίς να εξετάζει τις κοινωνικές αιτίες, τότε δείχνει έναν απειλητικό - και χρήσιμο - εσωτερικό εχθρό. Δείχνει σε κάποιους μαθητές ως υπεύθυνους για ενδεχόμενη αποτυχία τους στην ατομιστική ζούγκλα των Πανελληνίων εξετάσεων, όχι το εξοντωτικών ρυθμών σύστημα αλλά κάποιους άλλους μαθητές! (βλέπε: Κανιβαλισμός για αρχάριους: μια ματιά στο «νέο λύκειο»).

Και αφού δείξαμε τον εχθρό, ποιο είναι το επόμενο βήμα; Να τον εκδιώξουμε. Για αυτό τα “προβληματικά” παιδιά ή θα φύγουν από το σχολείο ή θα στραφούν στην επαγγελματική εκπαίδευση. Λέει η ίδια αιτιολογική έκθεση: «Οι μαθητές σε ποσοστό 75% επιλέγουν το γενικό λύκειο και σε ποσοστό 25% επιλέγουν τις δομές της επαγγελματικής εκπαίδευσης [...] Η σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στις παρούσες συνθήκες, εν μέσω μιας πρωτοφανούς κρίσης η οποία έχει εκτινάξει τα ποσοστά ανεργίας των νέων σε δυσθεώρητα ύψη και η αναμόρφωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει έναν βασικό άξονα αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας». Δηλαδή, δεν είστε άνεργοι επειδή δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας, αλλά επειδή θέλατε όλοι να σπουδάσετε και δεν έχετε τεχνική κατάρτιση! Τι ωραία...

Γυμνάσιο-ΙΕΚ-μετανάστευση: ένα Μνημόνιο δρόμος

Ας αγνοήσουμε λοιπόν το ότι και στους τεχνικούς κλάδους τα ποσοστά ανεργίας είναι προφανώς τεράστια κι ας πατήσουμε την πεπονόφλουδα. Πάμε λοιπόν όλοι μας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση. Όμως, κι εδώ το παιχνίδι είναι στημένο!

Από τον Σεπτέμβριο του 2013, 2100 εκπαιδευτικοί της επαγγελματικής εκπαίδευσης τέθηκαν σε διαθεσιμότητα, με τον κίνδυνο της απόλυσης. Εντελώς συμπτωματικά, αυτό οδήγησε στην κατάργηση των τριών πιο δημοφιλών τομέων στα δημόσια Επαγγελματικά Λύκεια και στις Επαγγελματικές Σχολές (υγείας-πρόνοιας, εφαρμοσμένων τεχνών, αισθητικής-κομμωτικής). Σας θυμίζουν κάτι; Μα βέβαια, είναι οι ειδικότητες που διδάσκονται στα ιδιωτικά ΙΕΚ και στα Κολέγια! Και έτσι, οι χιλιάδες μαθητές που ξαφνικά είδαν την ειδικότητά που είχαν επιλέξει να καταργείται -αφού έχασαν και έναν ολόκληρο χρόνο που είχαν ήδη παρακολουθήσει σε αυτές τις ειδικότητες- αλλά και όλοι οι υπόλοιποι

που ήθελαν να τις ακολουθήσουν, μένουν μπροστά σε έναν μονόδρομο: να γίνουν η μεγάλη πελατεία που το κράτος με χαρά ρίχνει στην αγορά της ιδιωτικής εκπαίδευσης!⁶

Κι αν σε αυτά προσθέσουμε το ότι στα ΕΠΑΛ οι μαθητές θα εξετάζονται και αυτοί πανελλαδικά και στις τρεις τάξεις, και μάλιστα χωρίς να μπορούν αν αποτύχουν να επανεξεταστούν τον Σεπτέμβριο, τότε η ουρά για τα ιδιωτικά ΙΕΚ μεγαλώνει ακόμη περισσότερο και Χαράς Ευαγγέλια ακούγονται για τα εκπαιδευτικά μαγαζιά, όπως το ΙΕΚ ΑΚΜΗ, που προσφέρει όλες τις ειδικότητες που καταργήθηκαν από τα ΕΠΑΛ και που στα εγκαίνια των νέων εγκαταστάσεων του παραβρέθηκε ο ίδιος ο υπουργός Παιδείας. Αλλά και το ΙΕΚ ΞΥΝΗ, ο ιδιοκτήτης του οποίου πέτυχε τον διακανονισμό της καταβολής των χρεών του στο ΙΚΑ σε... 400 χρόνια (άξιο μεγάλης απορίας το γιατί δεν έχει αξιοποιηθεί ήδη στις διαπραγματεύσεις με την Τρόικα), ενώ ως κεντρικό ομιλητή σε εκδήλωση της επιχείρησής του είχε τον Άδωνι Γεωργιάδη. Και μετά από όλα αυτά, για να είναι και σίγουρο πως θα έχει κοπεί εντελώς ο δρόμος των παιδιών προς το πανεπιστήμιο, καταργούνται τα ΕΠΑΛ και ιδρύονται στη θέση τους οι Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), με βασική διαφορά το ότι με το απολυτήριο των τελευταίων δεν θα μπορεί κανείς να δώσει εξετάσεις για είσοδο στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Σε ποια ευρωπαϊκή χώρα άραγεωθείται από τα δεκαπέντε ένα παιδί εκτός τυπικής εκπαίδευσης, χωρίς καμία δυνατότητα να επιστρέψει ποτέ;

Όλα αυτά λοιπόν, όπως είδαμε, υλοποιούνται με μοχλό πίεσης το νέο σύστημα εξετάσεων στο Λύκειο. Για την λειτουργία του οποίου τα έξοδα των εισαγωγικών εξετάσεων εκτοξεύονται από τα δύο εκατομμύρια στα έξι! Τελικά, φαίνεται πως για τις κρίσιμες μεταρρυθμίσεις “λεφτά υπάρχουν”, άρα ο στόχος δεν είναι η εξοικονόμησή τους. Τελειώσαμε λοιπόν; Κάθε άλλο. Γιατί υπάρχει κάτι ακόμη που δείχνει πως ο πραγματικός στόχος είναι η πλήρης εμπέδωση ενός νέου δυσμενέστερου για τους εργαζόμενους συσχετισμού δύναμης, ενός σκληρού μοντέλου εργασίας.

Για τους μαθητές της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης προβλέπεται ένα τέταρτο έτος “Μαθητείας”, όπου οι μαθητές θα δουλεύουν για 28 ώρες και θα εκπαιδεύονται στο σχολείο μόλις για 7. Δηλαδή ένα έτος ουσιαστικά απλήρωτης και ανασφάλιστης εργασίας ανήλικων μαθητών, δώρο στους εργοδότες αλλά και στα διάφορα ιδιωτικά ΙΕΚ και ΚΕΚ που θα αναλαμβάνουν τη μαθητεία, θα τρέφονται με τα κρατικά χρήματα του ΕΣΠΑ και μετά θα μπορούν ακόμη και να νοικιάζουν τους μαθητευόμενους εργαζόμενους σε εταιρείες, κερδίζοντας χρήματα και από τη μεσιτεία! Είναι τέτοια δε η σημασία του θεσμού αυτού που τα κονδύλια που θα εκταμιευτούν από το ΕΣΠΑ για την υλοποίησή του είναι πολύ μεγάλα. Γιατί; Για δύο λόγους. Πρώτον και κύριον, διότι έτσι θα αποδέχονται τα παιδιά από μικρή ηλικία το καθεστώς της επισφαλούς και κακοπληρωμένης απασχόλησης και θα γίνονται οι “απασχολήσιμοι” και “ελαστικοί” εργαζόμενοι που το σύστημα χρειάζεται για να βγει από την κρίση του, την ίδια ώρα που θα στέλνει μαζικά τους υπόλοιπους στη μετανάστευση. Δεύτερον, όμως, οι 40.000 θέσεις μαθητείας που προβλέπονται δεν θα μπορούν να προσφερθούν μέσα από την διαλυμένη ελληνική οικονομία. Και τι θα γίνει τότε; Μα φυσικά οι 15χρονοι και 17χρονοι “μαθητευόμενοι” μέσω της κινητικότητας εντός της ΕΕ θα εξαχθούν σε άλλες χώρες και κυρίως στην Γερμανία. Δηλαδή, θα έχουμε μεταφορά ανθρώπων αλλά και πόρων από το ΕΣΠΑ που προορίζονται για την Ελλάδα σε άλλες χώρες. Μήπως τώρα οι συχνές επισκέψεις του Γερμανού υφυπουργού “Αναπτυξιακής Συνεργασίας” Φούχτελ σε Δήμους της Βόρειας Ελλάδας, όπου η ανεργία σαρώνει, αποκτούν κάποιο νόημα;

Ο στόχος όλων αυτών λοιπόν, είναι ο διαχωρισμός των μαθητών σε δυο διακριτές

κατηγορίες. Σε μια μικρή ομάδα, όχι πάνω από 30% σύμφωνα με τις οδηγίες του ΟΟΣΑ, που μέσα από συνεχή ταξικά φίλτρα θα αποφοιτά από το Γενικό Λύκειο και θα εισάγεται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, και μια δεύτερη, πολύ μεγαλύτερη κατηγορία μαθητών, με ελάχιστα στοιχεία γενικής παιδείας που θα προορίζεται για την κατάρτιση και την -τύπου δουλοπαροικίας- μαθητεία στις επιχειρήσεις.

Η Αθηνά κι ο Ιανός: τα δύο πρόσωπα μιας μεταρρύθμισης

Ας μην δημιουργηθεί όμως η εντύπωση πως αυτό το 30% προορίζεται για καμιά θέση κοινωνικής ελίτ. Ούτε καν για μια στοιχειωδώς άνετη διαβίωση. Οι μεταρρυθμίσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έρχονται να συμπληρώσουν τον ασφυκτικό μανδύα που ράβεται στις προηγούμενες βαθμίδες.

Και πρώτα από όλα, το Σχέδιο Αθηνά. Παρουσιάστηκε ως η επιτομή του νοικοκυρέματος του πανεπιστημιακού τοπίου στην Ελλάδα. Όμως, ο πραγματικός στόχος της κυβέρνησης δεν ήταν αυτός. Αυτό που έχουμε μπροστά μας είναι η πιο μεγάλη και αυταρχική προσπάθεια μεταρρύθμισης στο χώρο των πανεπιστημίων που έχει ζήσει αυτή η χώρα σε κοινοβουλευτική περίοδο. Μία προσπάθεια για τη δημιουργία μιας Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που θα συμβάλει κεντρικά στο σχέδιο εσωτερικής υποτίμησης της ελληνικής κοινωνίας. Ενός Πανεπιστημίου που θα αναπαράγει την κοινωνική αγριότητα της εποχής των Μνημονίων. Το Σχέδιο αυτό θυμίζει λοιπόν λιγότερο την Αθηνά και περισσότερο τον αρχαίο θεό των Ρωμαίων, τον Ιανό, με τα δύο πρόσωπα.

Το Σχέδιο χαρακτηριζόταν από προχειρότητες και εντυπωσιασμούς (συγχώνευση άσχετων τμημάτων όπως το Λογοθεραπείας με το Εργοθεραπείας, ενοποίηση όλων των ξενόγλωσσων φιλολογιών, πρόταση κατάργησης του Προγράμματος Ψυχολογίας του ΦΠΨ και τελικά αναβάθμισή του σε αυτόνομο τμήμα κλπ), ενίσχυση τοπικών πελατειακών δικτύων (μεγάλη ενίσχυση της Λαμίας -εκλογικής περιφέρειας του αναπληρωτή υπουργού οικονομικών και διαχειριστή πακέτων του ΕΣΠΑ, Σταϊκούρα- με τμήματα ΤΕΙ, προσπάθεια μεταφοράς τμημάτων ΤΕΙ από τη Θεσσαλονίκη στις Σέρρες για να έχει πολιτική προίκα ο Κώστας Καραμανλής ο νεότερος, τιμωρία της Λιβαδειάς με την απομάκρυνση όλων των τμημάτων της προκειμένου να πληρώσουν οι κάτοικοι της το ότι στις εκλογές ανέδειξαν τον ΣΥΡΙΖΑ σε πρώτη δύναμη κλπ) και μείωση των δαπανών, για ένα φτηνό πανεπιστήμιο (η συγχώνευση των τμημάτων οδηγεί άμεσα σε μείωση του αριθμού των διοικητικών υπαλλήλων -ο πολύ μεγάλος απεργιακός αγώνας τους ανέδειξε το ότι 1.700 από αυτούς μπαίνουν σε καθεστώς διαθεσιμότητας και απόλυσης- αλλά και των καθηγητών, μέσω της μη αντικατάστασης όσων συνταξιοδοτούνται).

Το Σχέδιο αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της αγοράς, της κερδοφορίας του μεγάλου κεφαλαίου. Κι εδώ αρχίζει να κουμπώνει πολύ καλά με τα προηγούμενα. Πρώτα-πρώτα, τα εγκαταστάσεις και οι υποδομές που μένουν κενές από τα Τμήματα που μεταφέρονται ή καταργούνται προορίζονται για άμεση ιδιωτικοποίηση μέσω του ΤΑΙΠΕΔ. Κυρίως όμως, με το Σχέδιο Αθηνά ευνοούνται και πάλι τα Κολλέγια, αφού (εντελώς συμπτωματικά!) οι ειδικότητες που καταργούνται από τα ΤΕΙ Αθήνας και Θεσσαλονίκης είναι αυτές που διδάσκονται και εδώ από τα ιδιωτικά ΙΕΚ και τα Κολλέγια. Πόσο συμπτωματικό μπορεί λοιπόν να είναι το ότι το σχεδιασμό του χάρτη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το υπουργείο τον ανέθεσε στον όμιλο του ΙΕΚ ΑΚΜΗ (με κόστος 137.000 ευρώ!), στον οποίο ανήκει και το Mediterranean College, που διδάσκει τα αντικείμενα που το Σχέδιο προτείνει να καταργηθούν από τα ΤΕΙ; Και πόσο σαφέστερη άραγε μπορεί να γίνει η σκληρά ταξική επιλογή της κυβέρνησης να πετάξει έξω από τα ΤΕΙ χιλιάδες παιδιά για να τα μετατρέψει

σε πελατεία για τα Κολλέγια, μαζί με τα παιδιά που θα πεταχτούν έξω από το σχολείο, μέσω των Πανελληνίων της Α΄ Λυκείου και της κατάργησης των τριών ειδικοτήτων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης;

Όλα τα παραπάνω σημεία όμως θα ήταν λειψά χωρίς το τελευταίο, τον απόλυτο ακαδημαϊκό έλεγχο, για την πλήρη εργασιακή εκμετάλλευση. Το Σχέδιο Αθηνά είναι η μεγαλύτερη προσπάθεια εφαρμογής της Συμφωνίας της Μπολόνια και η μεγαλύτερη ανατροπή που έχουμε ζήσει ως τώρα στα πανεπιστήμια. Η Συμφωνία της Μπολόνια του 1999 προέβλεπε χονδρικά πως η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη πρέπει να λειτουργεί έτσι ώστε να τονώνει την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών. Επομένως, να κάνει έρευνα για τις ανάγκες της αγοράς και να παράγει τους πτυχιούχους που θα αποτελούν το κατάλληλο εκμεταλλεύσιμο επιστημονικό εργατικό δυναμικό που θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη των επιχειρήσεων. Το πρώτο επιτυγχάνεται με τη μείωση των δημόσιων δαπανών για την έρευνα, που στρέφει τα πανεπιστήμια προς την αγορά για εξεύρεση πόρων ακόμη και για την επιβίωσή τους, αποτελώντας παράλληλα πεδίο διαφθοράς πανεπιστημιακών και διάβρωσης των λειτουργιών και της αξιοπιστίας των ιδρυμάτων, λόγω των κατευθυνόμενων αποτελεσμάτων της έρευνας. Το δεύτερο προϋποθέτει την ύπαρξη πανεπιστημιακών τμημάτων που δεν θα διδάσκουν πλήρη γνωστικά αντικείμενα αλλά θα χορηγούν πτυχία πάνω σε ένα κομμάτι ενός αντικειμένου. Δηλαδή, τμήματα που θα εκπαιδεύουν αποσπασματικά τους φοιτητές τους, ώστε αυτοί να έχουν περιορισμένες δυνατότητες επαγγελματικής εφαρμογής των γνώσεών τους και άρα να μπαίνουν με δυσμενείς όρους στην αγορά εργασίας κάνοντας υποχωρήσεις στα εργασιακά και άλλα δικαιώματά τους, ειδικά αφού με την πολυδιάσπαση των αντικειμένων και άρα των πτυχίων θα είναι πολύ πιο δύσκολο θεσμικά να συναντηθούν οι εργαζόμενοι κάτω από έναν ενιαίο επιστημονικό ή επαγγελματικό φορέα. Τμήματα, που θα υπηρετούν την νεοφιλελεύθερη χρησιμοθηρική αντίληψη της γνώσης, όπου πχ αντί για “οικονομία” διδάσκονται “χρηματοπιστωτικά”, δηλαδή όχι απλώς ένα μόνο κομμάτι της επιστήμης αλλά και το κομμάτι αυτό που θα έχει μεγαλύτερη -και πρόσκαιρη- ανάγκη ο καπιταλισμός για να αναπτυχθεί, σε βάρος των εργαζόμενων.

Το Σχέδιο Αθηνά ολοκληρώνει αυτό το έργο. Η πρόβλεψη του για τη δυνατότητα να εισάγονται υποχρεωτικές κατευθύνσεις στα τμήματα – ακόμη και από το πρώτο έτος – με απόφαση μόνο του υπουργού, χωρίς καν τη γνώμη των πανεπιστημίων, προοιωνίζει μεγάλες διασπάσεις των επιστημονικών αντικειμένων και των σπουδών. Ήδη αυτό συμβαίνει στα ΤΕΙ όπου σε πολλά Τμήματα έχουν εισαχθεί υποχρεωτικές κατευθύνσεις –και άρα το σπάσιμο του ενιαίου πτυχίου- από το πρώτο έτος. Αυτό όμως επηρεάζει και τους πτυχιούχους των Πανεπιστημίων. Για παράδειγμα, όταν δημιουργείται με το Σχέδιο Αθηνά Τμήμα ΤΕΙ Πολιτικών Μηχανικών είναι προφανές πως αυτό θα λειτουργεί ανταγωνιστικά προς το αντίστοιχο τμήμα των Πολυτεχνείων. Όμως, το Τμήμα των ΤΕΙ, και γενικά όσα Τμήματα ΤΕΙ παραπέμπουν σε αντίστοιχα Πολυτεχνικά, έχουν κατευθύνσεις, άρα παράγουν πιο αποσπασματικά εξειδικευμένους πτυχιούχους. Έτσι, όταν αυτοί μπου στην αγορά θα δέχονται να δουλέψουν με μικρότερους μισθούς και μειωμένα ασφαλιστικά και άλλα δικαιώματα. Σημαίνει όμως αυτό πως τελικά οι πτυχιούχοι των ΤΕΙ θα προτιμηθούν έναντι αυτών των Πολυτεχνείων; Όχι, αφού οι δεύτεροι θα είναι πληρέστερα καταρτισμένοι, ακόμη κι αν μπου κατευθύνσεις και στα δικά τους τμήματα, και έτσι θα παίρνουν αυτοί τις (όποιες) δουλειές, αλλά με συμπιεσμένες απολαβές και αποδυναμωμένα δικαιώματα λόγω του ανταγωνισμού από τους πτυχιούχους των ΤΕΙ, οι οποίοι θα λειτουργούν, άθελα τους, ως «εφεδρικός στρατός εργασίας», κατά τον σχετικό ορισμό του Μαρξ. Άρα, όλοι οι εργαζόμενοι θα βγαίνουν χαμένοι και τελικά ο μόνος κερδισμένος θα είναι ο καπιταλιστής που θα μεγιστοποιεί τα κέρδη του. Αν σε όλα αυτά προσθέσουμε και τη δυνατότητα που

δίνει ο νόμος Διαμαντοπούλου (4009/2011) για να χορηγείται σε όσους εγκαταλείπουν το πανεπιστήμιο ένα ενδιάμεσο πιστοποιητικό φοίτησης (κάτι σαν «πτυχίο δεύτερου έτους») καταλαβαίνουμε πόσο περισσότερο θα επιδεινωθεί η κατάσταση.

Όλα τα παραπάνω φυσικά προϋποθέτουν το σπάσιμο της συνδιοίκησης. Την ακύρωση δηλαδή της δυνατότητας των φοιτητών να παρεμβαίνουν θεσμικά στον τρόπο λειτουργίας του πανεπιστημίου και στο επιστημονικό περιεχόμενο των σπουδών τους. Το δρόμο για αυτό τον άνοιξε ο νόμος Διαμαντοπούλου, με την τεράστια μείωση των εκπροσώπων των φοιτητών στα όργανα διοίκησης, τον αποκλεισμό τους από την εκλογή προέδρων τμημάτων και πρυτάνεων αλλά και την θέσπιση των Συμβουλίων Διοίκησης. Κι έτσι φάνηκε τώρα πως ο πραγματικός σκοπός αυτής της μεταρρύθμισης δεν ήταν το να απαλλαγεί το πανεπιστήμιο από την «κομματοκρατία» και τη διαπλοκή –όπως έλεγαν αυτοί που εγκατέστησαν αμφότερες– αλλά να απαλλαγεί το αστικό σύστημα εξουσίας από την ενοχλητική δυνατότητα του φοιτητικού κινήματος να παρεμβαίνει στα πράγματα του πανεπιστημίου. Αλλά και από την ίδια την πολύ δημοκρατική –και για αυτό πολύ ενοχλητική για αυτούς, ιδέα– πως οι φοιτητές δεν είναι απλώς εκπαιδευόμενοι αλλά έχουν δικαίωμα και υποχρέωση να αμφισβητούν το περιεχόμενο των σπουδών τους και να διεκδικούν μια καλύτερη συλλογική προοπτική.

Η πειθάρχηση. Και το τέλος

Όλα αυτά εξυπηρετούνται απολύτως από τους κανόνες πειθάρχησης των λειτουργών της εκπαίδευσης. Ο νόμος Μανιτάκη περί αυτοδίκαιης αργίας -που ορίζει πως σε όποιον δημόσιο λειτουργό ασκηθεί δίωξη για οποιοδήποτε αδίκημα, ακόμη και άσχετο με την υπηρεσία του και κάποιες φορές για πλημμέλημα, μπαίνει αυτομάτως σε αργία μέχρι να εκδικαστεί η υπόθεσή του- κρατά σε αντιδημοκρατική ομηρία τους λειτουργούς και εφαρμόζεται σε βάρος των πολιτικών και συνδικαλιστικών ελευθεριών τους. Ήδη κάποιои έχουν τεθεί σε αργία επειδή σε βάρος τους εκκρεμούν κατηγορίες για αδικήματα σε σχέση με τη συμμετοχή τους σε διαδηλώσεις.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα myschool απαιτεί την άμεση καταγραφή και ενημέρωση του υπουργείου αναφορικά με στοιχεία όπως οι απουσίες των μαθητών και η συμμετοχή των καθηγητών σε απεργίες, όλα επωνύμως, προκαλώντας την παρέμβαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Στόχος, ένα τεράστιο ηλεκτρονικό φακέλωμα, εργαλείο στα χέρια μιας κυβέρνησης που δεν έχουμε λόγο να εμπιστευόμαστε για το παραμικρό. Και όλα αυτά, μαζί με την ψευδεπίγραφη “αξιολόγηση”, μια διαδικασία φτιαγμένη για να προσφέρει δικαιολογίες και έναν “αξιοκρατικό” μανδύα στις προαποφασισμένες απολύσεις. Και την ίδια ώρα, μαθητές καλούνται στα αστυνομικά τμήματα, ανακρίνονται με ερωτήσεις για το τι ψηφίζουν οι γονείς τους και απειλούνται ότι λόγω της συμμετοχής τους σε μαθητική κινητοποίηση θα κατηγορηθούν για κακούργημα και δεν θα τους επιτραπεί η συμμετοχή τους στις πανελλαδικές εξετάσεις. Με εντολή των ίδιων ανθρώπων που αντιμετωπίζουν τους αγώνες με επιστρατεύσεις και καταστολή, σαν σε μια νοσταλγία της Ελλάδας του γύψου.

Λίγο – λίγο λοιπόν όλα προχωράν και δένουν, ακόμη κι αν πολλοί μας έλεγαν πως είμασταν υπερβολικοί, αρνητιστές και λαϊκιστές όταν τα προεξοφλούσαμε. Συντελείται η απόλυτη ταύτιση της εκπαιδευτικής πολιτικής με την πολιτική των μνημονίων, για τη δημιουργία μίας νέας κοινωνίας, χωρίς τις κατακτήσεις των προηγούμενων γενεών. Για να ακολουθείται το νεοφιλελεύθερο πρόταγμα για την εκπαίδευση: Να μαθαίνεις όλο και περισσότερα για όλο και λιγότερα, μέχρι να ξέρεις τα πάντα για το τίποτα. Κυρίως, για να εφαρμόζεται το

σχέδιο της πολύ μεγάλης περιθωριοποίησης της νέας γενιάς, της συντριβής της, της εκπαίδευσής της στο να ζει χωρίς απαιτήσεις, χωρίς όνειρα, χωρίς διεκδικήσεις, χωρίς συγκρούσεις κι αγώνες. Χωρίς καμία ευοίωνη προοπτική για το μέλλον της. Ένα σχέδιο φοβερής ταξικής σκληρότητας, που εκφράζεται με την εξαφάνιση της κρατικής μέριμνας και της κοινωνικής πρόνοιας. Οι καπιταλιστές, ο αστικός συνασπισμός εξουσίας, η κοινωνική ελίτ, το άρχον συγκρότημα, οι «από πάνω», αυτοί που όπως κι αν τους πούμε νιώθουμε πολύ επώδυνα τις επιπτώσεις της δράσης τους, θέλουν να μας πετάξουν έξω από το τρένο, χωρίς να τους νοιάζει που θα καταλήξουμε. Θεωρούν πως αυτό το τρένο έχει θέσεις μόνο για αυτούς. Γελάστηκαν. Στη δική μας γενιά έλαχε το μεγάλο χρέος να τους ξεβολέψουμε. Για τα καλά.

Η μεγαλύτερη μείωση χρηματοδότησης καταγράφεται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, κατά 25% μόνο στο διάστημα 2012-2014. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση της Τριτοβάθμιας μειώθηκε κατά 132 εκατομμύρια σε σχέση με το 2013 και 284 εκατομμύρια σε σχέση με το 2012. Αλλά και τα κονδύλια της δευτεροβάθμιας (μαζί με την επαγγελματική) εκπαίδευσης μειώθηκαν κατά 216 εκατομμύρια. Στη θέση των 10.000 αναπληρωτών, μόλις 2050 προσλήφθηκαν φέτος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (οι περισσότεροι μέσω ΕΣΠΑ, δηλαδή με υποαμοιβόμενη, ελαστική απασχόληση), έναντι 3757 το 2012-13 και 5527 το 2011-12. Από 102.360 εκπαιδευτικούς το 2010, φτάσαμε στους 72.428 το 2013. Στο πλαίσιο της ίδιας μεταρρύθμισης, ενώ υποβαθμίζονται μαθήματα γενικής παιδείας, όπως οι Ξένες Γλώσσες, η Πληροφορική, η Φυσική Αγωγή και η Αγωγή του Πολίτη (στα ΕΠΑΛ και η Φυσική), προστίθεται μία ώρα Θρησκευτικών! Με τη μεταρρύθμιση Αρσένη, κατά την περίοδο 1999-2000, όταν και μπήκαν οι πανελλήνιες εξετάσεις και στην Β΄ Λυκείου, πάνω από το 25% μαθητών κόπηκαν. Σύμφωνα με την ΟΙΕΛΕ (Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών) ένας στους τρεις μαθητές του Γενικού Λυκείου και ένας στους δύο του Επαγγελματικού θα οδηγηθούν με το σύστημα Αρβανιτόπουλου διά της βίας έξω από την εκπαίδευση, αφού, με βάση τα πορίσματα συγκριτικής μελέτης του ΚΑΝΕΠ, περίπου 85.000 μαθητές των Γενικών Λυκείων, δηλαδή το 35% του μαθητικού δυναμικού πληθυσμού, ήδη παρουσιάζουν «χαμηλά εκπαιδευτικά αποτελέσματα» και είτε προάγονται οριακά με μέσο όρο βαθμολογίας από 9,5 έως 11 είτε (οι λιγότεροι) επαναλαμβάνουν την τάξη. Στο Τεχνολογικό Λύκειο το ποσοστό αυτό εκτινάσσεται στο περίπου στο 55%. Αυτή η αλλαγή πλήττει ιδιαιτέρως τις γυναίκες, αφού το 81% των παιδιών που φοιτούν σε αυτές τις ειδικότητες είναι κορίτσια.